

Inge van Rijn (2022), *Prachtige Pedagogiek. Inspiratie vanuit de Reggiopedagogiek.*

(Houten: Bohn Stafleu van Loghum).

Als pedagoog in de kinderopvang heb ik mezelf vaak de vraag gesteld: 'Hoe kunnen we het werken met jonge kinderen creatiever, socialer, avontuurlijker en mooier maken?' De studiereis die ik in 2000 maakte naar Reggio Emilia in Italië, heeft me jarenlang geïnspireerd bij het begeleiden en opleiden van mensen die met jonge kinderen werken. Als schrijvende pedagoog besloot ik om een boek te maken over deze Prachtige Pedagogiek, met als ondertitel: Inspiratie vanuit de Reggiopedagogiek.

Wat is Reggiopedagogiek en wat is er zo inspirerend aan? Reggio Emilia is een stad in Noord-Italië, waar de pedagoog Loris Malaguzzi (1920 – 1994) een pedagogiek ontwikkelde voor het werken met jonge kinderen in de kinderopvang en het onderwijs. Wat deze werkwijze zo boeiend maakt is: ruimte voor creativiteit, zowel bij kinderen als bij medewerkers. Ik ben op zoek gegaan hoe er vandaag de dag in Nederland met deze pedagogiek wordt gewerkt en vond een schat aan praktijken. Het boek toont met tekst en foto's de ervaringen in kinderdagverblijven, peuterspeelzalen, basisscholen, centra voor buitenschoolse opvang en alle mogelijke combinaties van deze instellingen, samengevat in de term 'kindcentra'.

In zeven hoofdstukken tonen medewerkers hoe ze in de praktijk met de kinderen werken. Deze praktijkvoorbeelden gekoppeld aan de volgende zeven thema's uit de Reggiopedagogiek.

Het **werken in projecten**, gaat over de leergierigheid van kinderen. Van jongs af aan zijn kinderen bezig met het onderzoeken van hun omgeving. Die belangstelling vormt de basis van het werken in projecten. Medewerkers 'houden de kinderen niet bezig', maar proberen er allereerst achter te komen wat de kinderen boeit. Daar spelen ze op in met het bieden van nieuwe uitdagingen. Een project met de groep is een gezamenlijk avontuur, waarin honderd werelden ontdekt, verzonnen en gedroomd mogen worden.

Wat de groep daarbij nodig heeft is een **rijke leeromgeving**. Voor een rijke leeromgeving zijn niet perse dure materialen nodig. Medewerkers tonen hoe ze werken met materiaal uit de natuur en uit de kringloopwinkel, met materiaal dat de zintuigen prikkelt. Verplichte knutsels en strakke methoden passen daar niet goed bij. De ruimte als rijke leeromgeving betekent dat kinderen zelf ontdekkingen kunnen doen, in een sfeer van rust, maar ook van avontuur.

Bijvoorbeeld in de natuur, waar ze lekker vrij kunnen rondscharrelen en waar ze de cyclus van leven en dood beleven. Zo leren ze veel meer dan van afgepaste groepsworkjes.

Met het **observeren en documenteren** zijn medewerkers de hele dag bezig, tijdens alle activiteiten. Zo leren ze om ieder kind echt te zien en zich af te vragen: wie ben jij? Hoe voel jij je hier in de groep en hoe maak je contact met de wereld om je heen? Juist die open blik en open oren, zonder vastomlijnde verwachtingen en zonder oordelen, maakt het werken met kinderen zo boeiend. Juist de persoonlijke observaties van medewerkers tijdens hun dagelijkse werk met de kinderen, zijn ontzettend waardevol. Ze maken de ontdekkingsstocht van de kinderen in de groep zichtbaar en inspireren tot nieuwe stappen in dit proces.

Samen op ontdekkingsreis gaan is een belangrijke pedagogische taak, waarbij kinderen worden uitgedaagd om op hun eigen manier mee te doen in de wereld. Malaguzzi liet in een interview eens een trechter zien en zei: 'een verstikkend voorwerp, omdat het alles wat groot is, verkleint.' Hij stelde dat we de wereld voor jonge kinderen vaak te klein maken, we sluiten de kinderen te veel op in een veilige kinderwereld. Medewerkers vertellen hoe ze de kinderen meenemen in de directe omgeving van hun groep: naar de hal, de keuken, de tuin, naar de bakker, het park of de bibliotheek. Deze contacten met de omgeving verrijken de ervaringen van kinderen en verbreden hun horizon.

De kern van de Reggio pedagogiek is te vinden in **de 'Honderd Talen'**. Dit verwijst naar een beroemd gedicht van Loris Malaguzzi en gaat over de 'honderd manieren' waarop jonge kinderen zich met hun omgeving verbinden. Ze gebruiken hun hele lichaam, al hun zintuigen en met hun verstand en hun fantasie geven ze betekenis aan alles wat ze tegenkomen. Dit gedicht inspireert medewerkers om kinderen meer vrije speelruimte te bieden. In die vrije speelruimte mogen kinderen hun eigen logica en fantasie volgen. Zo doen ze nieuwe ontdekkingen over zichzelf, over elkaar en over de wereld.

In een groep ontmoeten kinderen leeftijdsgenoten met wie ze **onderling communiceren**. Jonge kinderen hebben daar zo hun eigen manieren voor. Jonge baby's kijken naar elkaar, raken elkaar aan of, kruipen samen door de groep. Ook dreumesen, peuters en kleuters bevinden zich onderling op gelijke hoogte en verstaan elkaars expressie, elkaars gebaren en blikken. Ze doen elkaar graag na en pikken op die manier veel van elkaar op. In de praktijk van alledag leren medewerkers die onderlinge interacties tussen kinderen verstaan. Ze voelen aan wat de dynamiek in de groep is en scheppen een sfeer van onderlinge verbondenheid.

Het thema ontdekkingsreis komt terug bij het zevende thema in het boek: **de buitenwereld binnenhalen**. Bijvoorbeeld als ouders, grootouders en medewerkers uit de buurt in de groep komen om iets met de kinderen te doen: een boek voorlezen, een muziekje maken, een verhaal vertellen. Kunstenaars die met de baby's komen dansen, peuters die samen met kleuters gaan knutselen... Medewerkers die de deuren en ramen van hun groep open zetten en de buitenwereld binnen durven laten, leren steeds weer nieuwe dingen en vinden hun werk nooit saai.

Samengevat: de Reggio pedagogiek is vandaag de dag in Nederland nog springlevend. De vele voorbeelden en foto's in het boek laten zien dat de Reggio pedagogiek overal anders kan worden uitgewerkt, afgestemd op de sferen, kleuren, talen en tonen uit de eigen omgeving. De opdrachten bij ieder hoofdstuk zijn bruikbaar om direct met de thema's aan de slag te gaan. Ze zijn ook heel bruikbaar bij het opleiden en bijscholen van professionals die met jonge kinderen werken. Als medewerkers geïnspireerd worden door de Reggio pedagogiek, maakt dat hun werk mooier, creatiever, socialer en avontuurlijker; niet alleen voor de kinderen, maar ook voor zichzelf.